

1. Organizacja Narodów Zjednoczonych ONZ

a) geneza powstania ONZ

b) ONZ powstała na **konferencji w San Francisco w 1945 r.** Założyło ją 51 państw, które podpisały **Kartę Narodów Zjednoczonych**. Polska jest członkiem założycielem. Obecnie organizacja ta **skupia 193 kraje** (2018 r.)

c) **siedzibą** organizacji jest **Nowy York**. Biura dodatkowe znajdują się w Genewie, Wiedniu i Nairobi.

d) **Cele ONZ:**

- utrzymanie międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa
- rozwijanie przyjaznych stosunków między narodami, opartych na poszanowaniu zasady równouprawnienia i samostanowienia narodów
- popieranie gospodarczego i społecznego postępu wszystkich narodów
- rozwiązywanie drogą współpracy problemów międzynarodowych
- popieranie praw człowieka i podstawowych wolności

e) **Organy ONZ**

▪ Zgromadzenie Ogólne :

- główny organ ONZ,
- skład - przedstawiciele wszystkich państw członkowskich,
- każdy członek dysponuje 1 głosem,
- sesje zwyczajne odbywają się raz w roku,
- decyzje Zgromadzenia Ogólnego noszą nazwę deklaracji i są podejmowane na drodze głosowania
- **organami pomocniczymi i specjalnymi Zgromadzenia Ogólnego ONZ** są:
  - UNICEF – Fundusz Narodów Zjednoczonych Pomocy Dzieciom
  - UNHCR – Urząd Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców
  - WFP – Światowy Program Żywieniowy
  - CCPR – Komitet Praw Człowieka
  - UNEP – Program Narodów Zjednoczonych Ochrony Środowiska

▪ Rada Bezpieczeństwa :

- główny organ odpowiedzialny za pokój i bezpieczeństwo międzynarodowe,
- decyduje jakie środki należy podjąć w przypadku zagrożenia pokoju lub bezpieczeństwa:
  - wydaje zalecenia w sprawie pokojowego rozwiązania sporu,
  - może wezwać strony do przerwania ognia ,
  - może nakładać **sankcje** na państwa członkowskie – środki przymusu o charakterze niewojskowym lub charakterze wojskowym z użyciem sił zbrojnych
- jej decyzje są wiążące dla państw członkowskich,
- w skład wchodzi 5 członków stałych (USA, Rosja, Chiny, Francja i Wielka Brytania) oraz 10 członków niestałych, wybieranych przez Zgromadzenie Ogólne co 2 lata według klucza geograficznego. Od 2018 r. członkiem niestałym jest Polska.
- podejmuje decyzje w sprawach ważnych większością 9 głosów, w tym wszystkich członków stałych, którzy mają prawo weta
- nie może zastosować sankcji przeciw swojemu stałemu członkowi

▪ Sekretariat - zajmuje się obsługą techniczno – administracyjną organów ONZ, wypełnia ich polecenia, wprowadza w życie ich decyzje, zarządza programami i agencjami,

- na czele stoi **Sekretarz Generalny ONZ**, którym obecnie jest **Antonio Guterres** z Portugalii (od 2017 r.)
- Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości :
  - 15 niezależnych sędziów wybieranych na 9 lat przez Zgromadzenie Ogólne oraz Radę Bezpieczeństwa,
  - siedzibą jest Haga,
  - rozstrzyga spory między państwami członkowskimi,
  - wydaje opinie prawne na zlecenie Zgromadzenia Ogólnego i Rady Bezpieczeństwa,
  - do MTS może wystąpić również państwo nie będące członkiem ONZ,
  - MTS działa tylko wówczas, gdy strony przekażą mu sprawę do rozstrzygnięcia,
  - Sędziowie decydują o wyroku większością głosów. Sędziowie nie zgadzający się z sentencją wyroku lub jego uzasadnieniem mogą złożyć zdania odrębne,
  - Wyrok MTS bezwzględnie wiąże strony.
- Rada Gospodarcza i Społeczna :
  - skład – 54 członków wybieranych na 3 lata wg klucza geograficznego. Co roku zmienia się 1/3.
  - inicjuje badania w zakresie zagadnień gospodarczych, społecznych, kulturalnych, wychowawczych, zdrowia publicznego i pokrewnych,
  - proponuje poszanowanie praw człowieka i udziela zalecenia w tym celu
  - przygotowuje projektów umów międzynarodowych i zwoływanie konferencji międzynarodowego w zakresie zagadnień wymienionych powyżej
  - negocjuje porozumienia z organizacjami wyspecjalizowanymi i koordynuje działań NZ
  - świadczy usług na rzecz państw członkowskich za zgodą Zgromadzenia Ogólnego
  - konsultuje się z organizacjami pozarządowymi
- Organizacje wyspecjalizowane ONZ

Skrót	Nazwa	Siedziba	Logo	Cele
FAO	Organizacja Narodów Zjednoczonych do spraw Wyżywienia i Rolnictwa	Rzym		rozwój rolnictwa, poprawa warunków życia i wyżywienia na świecie
WHO	Światowa Organizacja Zdrowia	Genewa		podnoszenie poziomu służby zdrowia walka z epidemiami, chorobami zakaź
UNESCO	Organizacja Narodów Zjednoczonych do Spraw Oświaty, Nauki i Kultury	Paryż		rozwój współpracy międzynarodowej w dziedzinie oświaty, nauki i kultury
UNICEF	Fundusz Narodów Zjednoczonych na Rzecz Dzieci	Nowy York		niesie pomocy dzieciom oraz ich matkom w krajach rozwijających się.

f) Operacje pokojowe ONZ

- przedsięwzięcia podejmowane przez Narody Zjednoczone dla utrzymania lub przywrócenia pokoju i bezpieczeństwa na obszarze konfliktów międzynarodowych. Wymagają zawsze zgody państwa (państw), na którego obszarze są przeprowadzane,
- operacje pokojowe ONZ można podzielić na:

- misje obserwacyjne - misje międzynarodowe, które składają się w większości z nieuzbrojonych oficerów,
- operacje pokojowe w ścisłym znaczeniu z użyciem oddziałów wojskowych, tzw. „błękitnych hełmów”
- celem operacji pokojowych jest powstrzymanie walk i ich ograniczenie oraz nadzorowanie realizacji czasowego lub ostatecznego zawieszenia broni
- przykładowe operacje pokojowe ONZ: misja w Kosowie, w Libanie, w Izraelu (Wzgórza Golan), w Sudanie, w Kaszmirze, w Demokratycznej Republice Konga.

2. Organizacja Paktu Północnoatlantyckiego – NATO

a) Organizacja powstała na podstawie Traktatu Północnoatlantyckiego, który podpisano w **1949 r. w Waszyngtonie**.

b) Przyczyną powstania organizacji była obawa przed agresją ze strony ZSRR. Głównym celem Sojuszu było przeciwstawienie się zagrożeniu ze strony ZSRR.

c) **NATO założyło 12 państw:** USA, Kanada, Wielka Brytania, Francja, Belgia, Holandia, Luksemburg, Portugalia, Włochy, Norwegia, Dania, Islandia. Obecnie organizacja ta liczy **29 członków**. **Polska jest członkiem NATO od 1999 r.**

d) **Siedziba – Bruksela**

e) **Cele:**

- ochrona wolności, wspólnego dziedzictwa i cywilizacji ludów państw członkowskich,
- ochrona zasad demokracji, wolności jednostki i praworządności,
- popieranie stabilizacji i dobrobytu ,
- połączenie wysiłku państw członkowskich w celu własnej obrony, zachowania pokoju i bezpieczeństwa

f) Państwa członkowskie mają obowiązek udzielenia pomocy każdemu członkowi Sojuszu w przypadku napaści zbrojnej na jedno lub kilka państw członkowskich. Przez udzielenie pomocy rozumie się natychmiastowe podjęcie indywidualnej i w porozumieniu z pozostałymi członkami takiej akcji, którą uzna się za konieczną, nie wyłączając użycia siły zbrojnej

g) **Organy NATO:**

- Rada Północnoatlantycka - najwyższy organ w sprawach politycznych, który zbiera się dwa razy do roku, w jej skład wchodzi ministrowie państw członkowskich. Organ ten wytycza kierunki działania NATO i ocenia działalność pozostałych organów.
- Komitet Planowania Obrony – uzgadnia strategiczne plany obrony.
- Grupa Planowania Nuklearnego – zajmuje się strategią jądrową.
- Sekretariat Międzynarodowy
  - nadzoruje wykonywanie uchwał głównych organów Sojuszu,
  - opracowuje raporty,
  - projektuje uchwały różnych organów Sojuszu.
- **Sekretarz Generalny NATO** – stoi na czele sekretariatu. Obecnie funkcję tę sprawuje **Jens Stoltenberg** (Norwegia) od 2014 r.